

Schakt i kvarteret Hagbard vid Röda Längan

Arkeologisk undersökning

**Fornlämning Västerås 232:1
Kvarteret Hagbard 3
Västerås Domkyrkoförsamling
Västerås kommun
Västmanland**

Jonas Ros

Schakt i kvarteret Hagbard vid Röda Längan

Arkeologisk undersökning

Fornlämning Västerås 232:1
Västerås Domkyrkoförsamling
Kvarteret Hagbard 3
Västerås kommun
Västmanland

Jonas Ros

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 57 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2016

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-533-4
Tryck: Just Nu, Västerås 2016.

Innehåll

Inledning.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Tidigare arkeologisk undersökningar.....	6
Målsättning och metod.....	7
Genomförande	8
Undersökningsresultat.....	12
Tolkning och utvärdering	16
Referenser.....	17
Tekniska och administrativa uppgifter	18
BILAGA.....	19
Bilaga 1. Schakttabell.....	19

Figur 1. Utdrag ur digitala Gröna kartan för Västmanland. Västerås stad fornlämning 232:1 markerad. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) gjorde under december månad 2015 och under januari 2016 en arkeologisk förundersökning invid Svartån i kvarteret Hagbard i Västerås. Utgrävningen gjordes med anledning av att det skulle läggas ned elledningar och bytas vattenledningar. Vidare schaktades det inne i en byggnad på platsen, Röda Längan, med anledning av en ombyggnation.

Fyra schakt togs upp. Utanför huset fanns tjocka påförda massor. En äldre hårdgjord marknivå som troligtvis representerar en gårdsplan eller en väg framkom. Byggnaden Röda Längan uppfördes sannolikt under 1800-talet. Inne i byggnaden framkom syllstenar som utgjorde rester av en föregångare till den befintliga byggnaden. Fynd indikerar att byggnadsresterna dateras till 1800-talet. För övrigt framkom inga kulturlager eller anläggningar

Inledning

Under december månad 2015 och under januari 2016 genomförde Stiftelsen Kulturmiljövård en arkeologisk förundersökning i kvarteret Hagbard i Västerås. Undersökningen gjordes med anledning av att det skulle läggas ned elledningar och bytas vattenledningar. Vidare schaktades det inne i en byggnad, benämnd Röda Längan, med anledning av ombyggnation. Jonas Ros var projektledare och har sammanställt rapporten.

Topografi och fornlämningsmiljö

Den medeltida staden Västerås har i fornminnesregistret (FMIS) beteckningen Västerås 232:1. Fornlämningen omfattar ett ca 1 000×700 m stort område med kulturlager (se figur 1). Arkeologiska undersökningar i Stadsparken på den västra sidan av ån har visat att bebyggelse etablerades här under vikingatiden, före år 1000 e.Kr. Lämningarna uppfattas som stadreglerad bebyggelse (Alström 2014; Ros 2015). Den äldsta kartan över Västerås är från år 1688 (se figur 3).

Undersökningsområdet är beläget norr och nordväst om biskopsgården (se figur 2 och 3). Sven Olsson har rekonstruerat de senmedeltida tomterna i området (se figur 4). I sin nuvarande utformning är biskopsgården ej äldre än 1500-tal, men dess källare är av medeltida ursprung. Biskopsgården finns med på den äldsta kartan över Västerås från 1688. Gården, med belägg från 1400-talet, har traditionellt inrymt bostaden för biskopen (Gustafsson 1977 och där anf. litt.). Före år 1388 bodde biskopen på en gård öster om den gamla infartsvägen norr om domkyrkan (Kumlin 1971 s. 175 och 378f; Olsson 1985a s. 83). Den äldre biskopsgården låg på platsen där nuvarande Rudbeckianska skolan ligger. Om vi tänker oss en förlängning av Djäknegatan och Rektorsgatan in på Rudbeckianska skolgården så låg biskopsgården där.

Norr om biskopsgårdens mangård låg biskopens trädgård, och norr om detta låg enligt Sven Olsson en area 50×50 kvadratalnar som upplåtits av biskopen för boende till Malin sömmerska och hennes måg Bengt snickare eller kyrkobyggare (av Olsson 1985a, figur 16, benämnd tomt 5, se figur 4). Säsongsmissigt var det översvämningar av tomtens strandparti.

Norr om denna tomt låg en självägande tomt, (Olsson 1985b, figur 16, tomt 3, se figur 4), som av lantmätare Jonas Carlsten tillskrivs en änka efter pastor primarius i Stockholm Simon Benedicti Arbogensis. Äldsta omnämmandet av tomten är från år 1429 då tomten såldes av kanik Finn Jönson till själakoret. Tomten togs av Gustav Vasa och senare såldes den från Måns Axelsson Roos af Hjelsäter till Claes Depken.

Längre norrut låg en tomt (Olsson 1985b, figur 16, tomt 2, se figur 4), som efter topografin kan ha benämnts Gropgården, men mer troligt är att benämningen syftar på att tomten låg invid stadsdiket, ”Gropen”. Under 1600-talet tillhörde tomten Bernt sämskmakare, dvs. en skinngarvare. Därefter ägdes den av hans söner bl.a. Carlstens Johan Berentsson Vougt (Olsson 1985a s. 83 och 1985b figur 16).

Kartorna från 1688 (se figur 3) och 1784 kan uppfattas som att det gick en väg på den östra sidan av ån, väster om de här omtalade tomterna och väster om undersökningsområdena. Sven Olsson har också rekonstruerat en väg på denna plats (1985b, figur 16). Att döma av ett kartöverlägg med dagens karta och 1688 års karta låg 1688 års strandlinje uppe på nuvarande land (<http://www.vasteras.se/Sidor/hittarattpakarta.aspx>).

Sydväst om undersökningsområdet, ute i Svartån, finns en holme. Det finns onaturligt mycket sten på holmen och på den västra sidan av Svartån finns en stenskonung som eventuellt kan sättas i samband med holmen. Vi vet inte vad holmen representerar, frågan kan ställas om den eventuellt utgjort fundament till en okänd bro eller en konstruktion som använts vid båttransport över ån. Wædhirsholm var sannolikt en benämning på ön väster om undersökningsområdet (Ros 2014 och där anf. litt.). Holmen berördes dock inte av undersökningen.

I området kring domkyrkan finns de flesta kvarstående medeltida byggnaderna i Västerås (Gustafsson 1977).

Tidigare arkeologisk undersökningar

Undersökningar i kvarteret Hagbard

År 2013 gjordes en arkeologisk förundersökning i kvarteret Hagbard. Då påträffades ett stenhus som ¹⁴C-dateras till 1300–1420 e. Kr. (2 sigma). Byggnaden och tomten som den låg på har sannolikt ägts av kanik Finn Jönsson. Tomten såldes år 1429 till Själakoret. Det framkom även bebyggelse lämningar från 1800–1900-tal (Ros 2014).

Det har också gjorts en mindre undersökning i kvarteret Hagbard sydöst om undersökningsområdet. Då tillvaratogs ett ben som ¹⁴C-daterades till 1260–1390 e. Kr. (2 sigma, Alström 2012).

I kvarteret Hagbard har även gjorts ett antal provborrningar och det kunde då iakttas terrasseringar i området, vilket visar att topografin ursprungligen har varit avsevärt flackare i den norra delen av undersökningsområdet (Syse 1995).

Undersökningar i närområdet

Under 2006 genomfördes en relativt stor arkeologisk undersökning vid Rudbeckianska gymnasiet strax norr om domkyrkan. På platsen framkom välbevarade kulturlager, hus, gator m.m. Lämningarna dateras från 1300-tal till 1800-tal (Bergqvist och Bäck 2009).

Vid en arkeologisk förundersökning i Västra Kyrkogatan mellan kvarteret Jarl och Gamla kyrkogården framkom kulturlager som bedöms vara förhistoriska, och också en del av en hägnad som kan vara medeltida. Vidare framkom möjliga spår av det norra stadsdiktet. Det framkom även raseringsmassor från senare tid (Bergquist u å).

I kvarteret Proban har det gjorts en arkeologisk undersökning och där framkom kulturlager och bebyggelselämningar från tidig medeltid och fram t.o.m. 1700-tal och senare. I det äldsta skedet fanns en härd med datering till folkvandringstid eller vendeltid (Carlsson 1996). Dateringen är betydelsefull och kan indikera att bebyggelse fanns på platsen långt innan Västerås blev en stad.

Under medeltiden var delar av området för nuvarande Biskopsgatan kyrkogård. På 1688 och 1751 års stadskartor återfinns Biskopsgatan mellan Svartån och Västra Kyrkogårdsgatan. 1941 förlängdes Biskopsgatan österut från Västra Kyrkogatan. Östra Kyrkogatan finns på 1688 års karta och benämns Östra Lång-Gatan (Gustavsson 1981 s. 37f. och s. 175; Olsson 1985, fig. 16).

På den södra sidan av domkyrkan har det gjorts en schaktningskontroll varvid det framkom ett antal människoben i omrörda fyllnadsmassor (Kjellberg 2005). Längre västerut i Biskopsgatan har gravar dokumenterats. I norra delen av Västra Kyrkogatan, söder om Biskopsgatan, har delar av domkyrkans kyrkogårdsmur undersökts och söderut längs Västra Kyrkogatan framkom bebyggelselämningar som bedöms vara medeltida (Ros 1995). Biskopskyrkans kyrkogårdsmur låg alltså söder om nuvarande Biskopsgatan.

Målsättning och metod

I enlighet med Länsstyrelsens kravspecifikation var undersökningens övergripande syfte att tillvarata kunskap som kan bidra till områdets historia och som kan bli till nytta för samhällsplaneringen genom att fastställa fornlämningens omfattning, karaktär och bevarandegrad i de aktuella schakten.

Undersökningen skulle klargöra följande:

- fornlämningens utbredning inom schaktet
- bedömning av kulturlager, anläggningar och fynd – karaktär, mängd och bevarandegrad
- preliminär datering
- preliminär tolkning av fornlämningen

Ambitionsnivån innebar att:

- Arkeolog skulle delta i schaktningen där detta bedömdes behövt
- Sektioner skulle dokumenteras
- Anläggningar skulle dokumenteras i plan
- Om möjligt skulle prover tas för ¹⁴C-datering av de undre kulturlagren

Det schaktade med en mindre maskin. Sektionerna upprättades i skala 1:20 och höjden över havet mättes in. Schaktens och sektionernas lägen dokumenteras manuellt på en plan och digitaliserades i efterhand. Det togs digitala fotografier.

Genomförande

Då schaktningen påbörjades visade det sig att det var ca 0,2 meter tjock tjäle. Eluppvärmda mattor hämtades och de ytor som skulle schaktas värmdes upp. Vissa partier var trots det frusna vilket medförde att arbetet blev tidskrävande. I schaktet framkom elledningar, avloppsledningar, vattenledning och åskledare vilket också medförde att schaktningen tog tid.

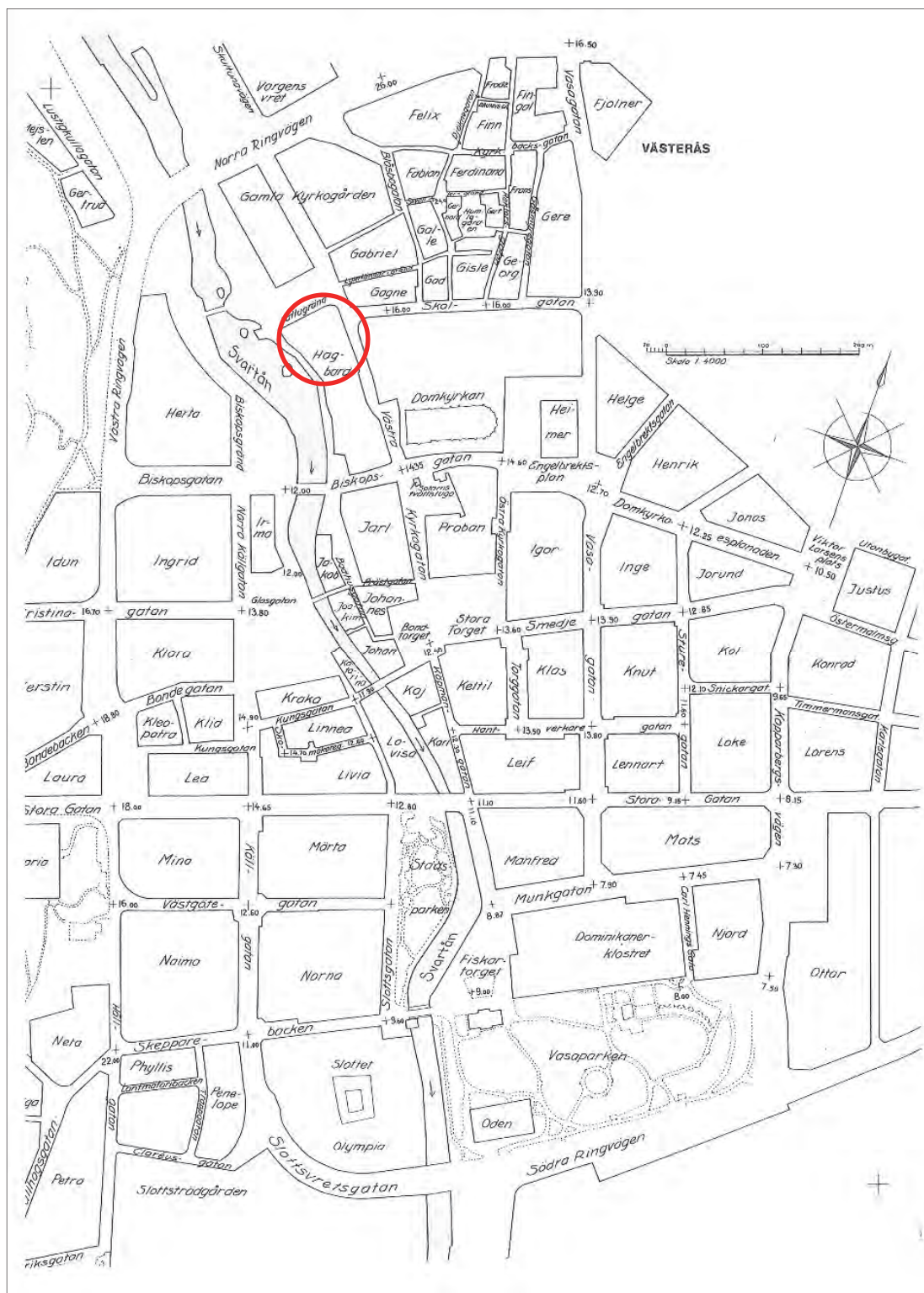
Ursprungligen planerades det att tre schakt skulle tas upp mellan Röda Längan och Stiftskansliet. Men istället togs endast ett schakt upp mellan dessa byggnader, eftersom man valde att lägga ned alla ledningar i samma schakt.

Röda Längan är uppbyggd av olika byggnadsdelar som är uppförda i terrasser. Totalt fanns fem mellanväggar i byggnaden. Invändigt i huset planerades ett schakt i byggnadens nordöstra del, men eftersom det endast skulle schaktas i partier som var påförda togs schaktet upp utan att arkeolog var närvarande.

På en annan punkt skulle det tas upp ett schakt inne i byggnaden, men av väggen i det angränsade rummet framgick att den nivå som skulle schaktas endast bestod av betong och påförda massor. Även detta schakt togs upp utan att arkeolog medverkade.

I de två sydvästra rummen bröts trägolvet bort (se figur 5). Under golvet fanns stenar på vilka golvbjälkarna vilat. Marknivån i detta rum skulle sänkas ca 0,7 meter. För hand grävdes tre provgropar i rummet. Det kunde konstateras att där fanns ett drygt 0,5 meter tjock lager med träflis och spån och under det fanns lera som påförts i syfte att höja marknivån.

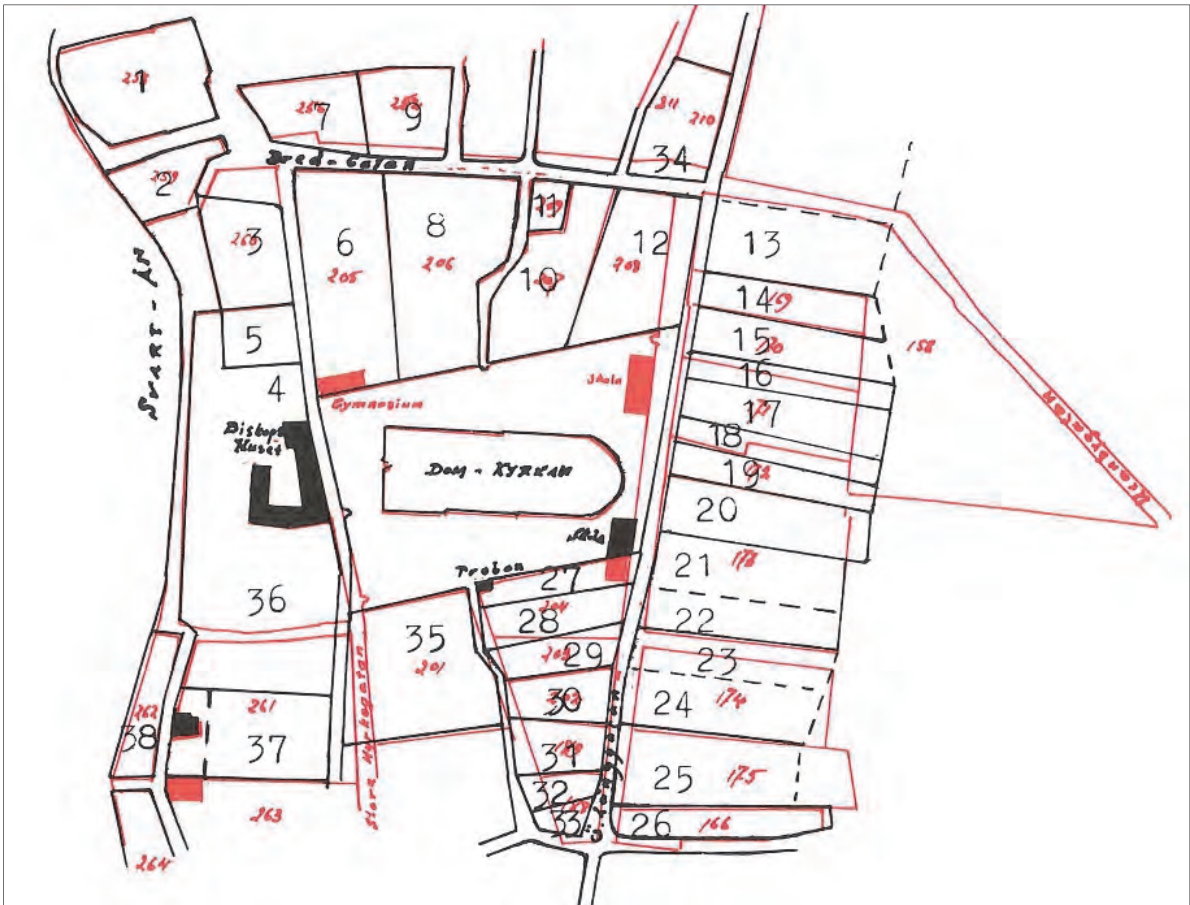
2015-12-17 hölls ett samråd med Ulla Bergquist från Länsstyrelsen på undersökningsplatsen. Då beslutades att entreprenören fick ta bort stenarna och sänka marknivån i byggnaden till önskad nivå. Arbetet skulle inte följas av arkeolog eftersom fornlämning inte berördes. Vid Länsstyrelsens besök hade tre schakt tagits upp. Det skulle tas upp ytterligare tre mindre schakt på byggnadens nordvästra sida, men bedömningen gjordes att där endast fanns påförda massor. Eftersom det inte framkommit några kulturlager i de upptagna schakten så beslutades det att de resterande delarna av schakten inte skulle följas av arkeolog. Det beslutades dock att arkeolog skulle besiktiga schakten som togs upp inne i byggnaden Röda Längan. Besiktningar och dokumentation gjordes under januari 2016. Vid undersökningen påträffades endast enstaka keramikskärvor och då inne i Röda Längan. Keramiken daterades till 1800-talet och tillvaratogs inte.

Figur 2. Västerås stad med nuvarande kvartersindelning. Undersökningsplatsens läge i kvarteret Hagbard är markerat med en röd ring (efter Gustafsson 1977).

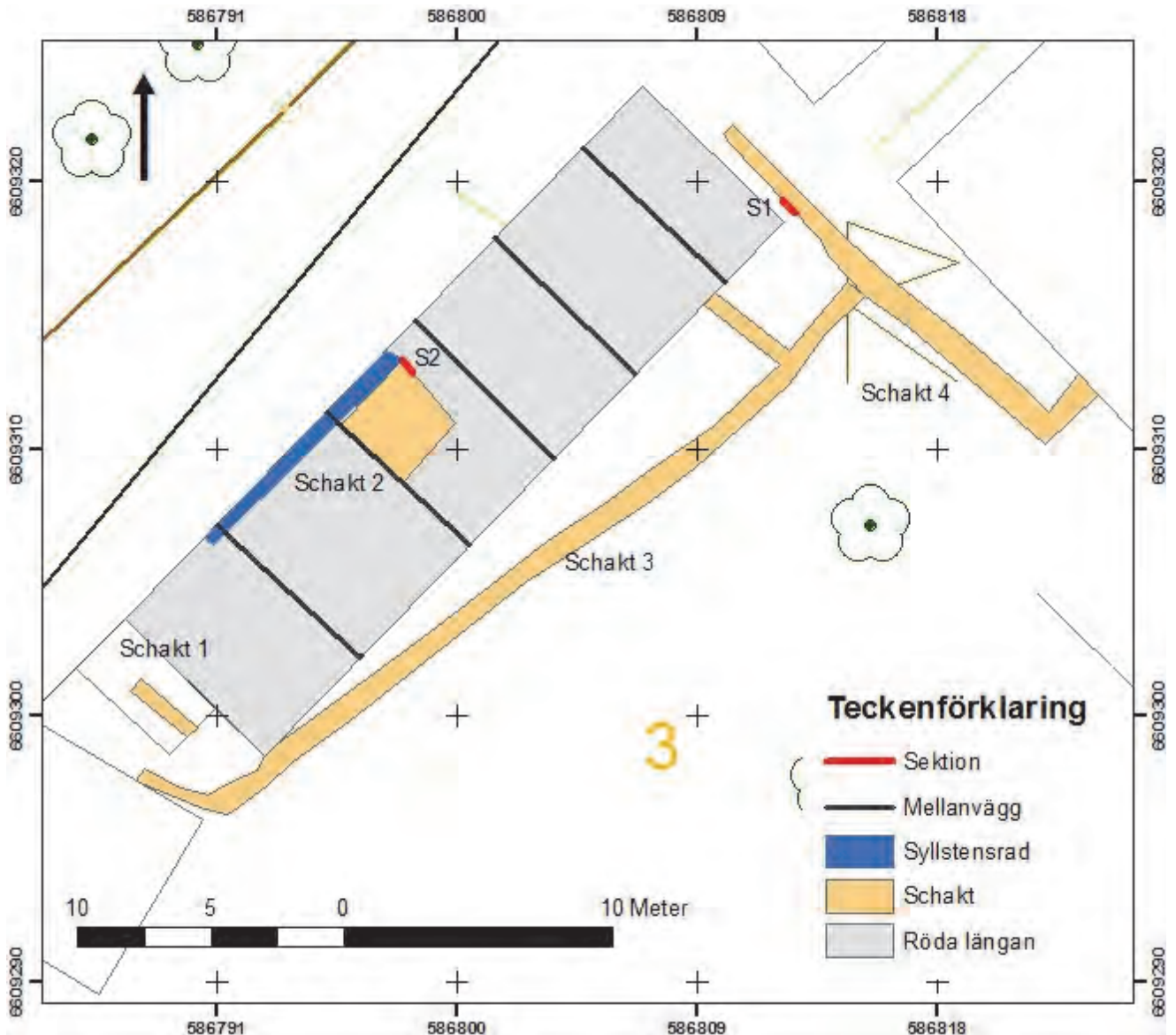

Figur 3. Den äldsta kartan över Västerås från 1688. Biskopsgården har formen av ett U och ligger väster om domkyrkan. Undersökningsplatsen läge är markerat med en röd ring. Inom undersökningsområdet ses en väg som går i nord-sydlig riktning (efter Gustafsson 1977).

Figur 4. Sven Olssons rekonstruktion av de senmedeltida tomterna intill domkyrkan i Västerås. De svarta linjerna är 1617 års stadsplan och de röda linjerna är 1688 års karta. Tomt 3 ägdes av kanik Finn Jönsson och såldes till Själakoret år 1429. Undersökningen berörde delar av tomt 2 och 3. Mellan tomt 2 och 3 ses en vägsträckning (efter Olsson 1985b).

Undersökningsresultat

Figur 5. Undersökningsområdet i kvarteret Hagbard. Fyra olika schakt togs upp. Två sektioner, S1–S2, dokumenterades. Inne i byggnaden framkom en äldre syllstensrad. Skala 1:250.

Fyra olika schakt togs upp. Tre utomhus och ett inne i byggnaden.

Schakt 1 och 3

I schakt 1 och 3 framkom endast påförda massor. Ursprunglig marknivå nåddes inte i schakten (se bilaga 1).

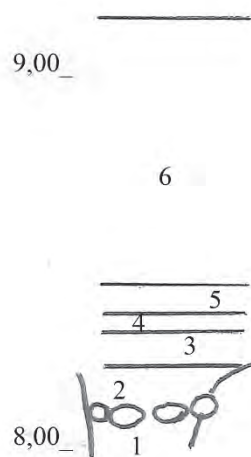
Schakt 4

Schaktet togs upp mellan Stiftskansliet och Röda Längan. Inga avsatta kulturlager framkom. Men på en punkt nåddes undergrunden, dvs. steril nivå. En sektion upprättades där (se figur 5 och 7). På den sterila nivån (lager 1) framkom en äldre marknivå som bestod av en oregelbundet stenlagd hårdgjord yta som bedöms

representera delar av en gårdsplan eller en väg. Förutom den hårdgjorda ytan framkom inga kulturlager i schaktet. Troligtvis har eventuella äldre kulturlager schaktats bort.

Figur 6. Schakt 4 sträckte sig mellan Stiftskansliet, till böger, och Röda Längan, till vänster. Fotograferat av Jonas Ros från sydöst.

Figur 7. Sektion 1 sedd från nordöst. Skala 1:40. Ritning Jonas Ros.

Lagerbeskrivningar:

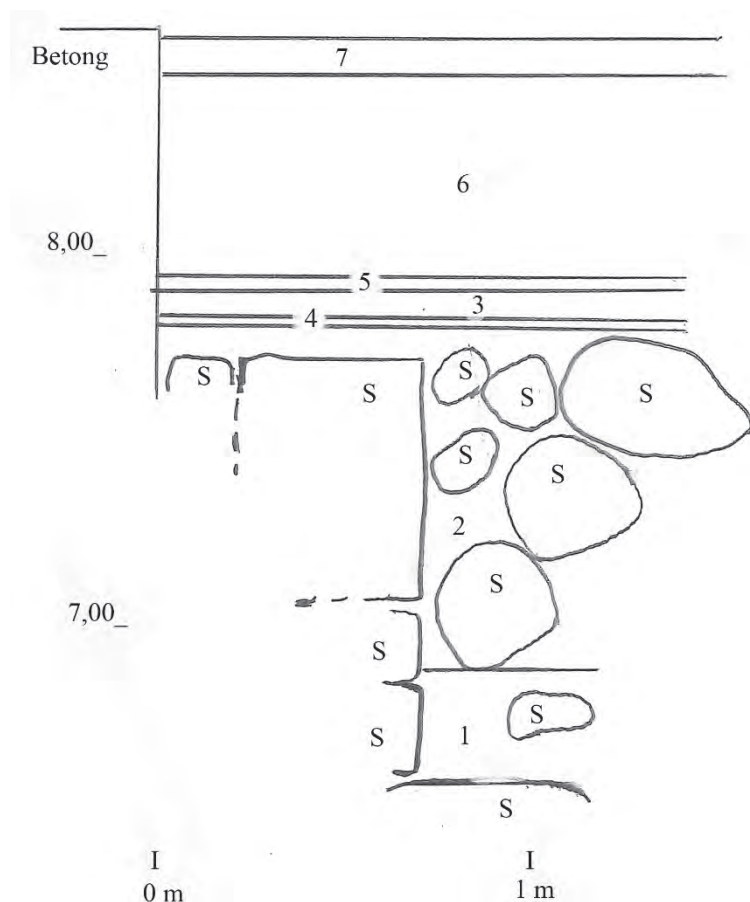
1. Grus och sand. Steril nivå, sannolikt del av grusåsen. På detta lager framkom grus och stenar som tolkas vara del av en oregelbunden stenlagd hårdgjord yta. Ytan har sannolikt varit del av en gårdsplan eller en väg.
2. Grå siltig lera.
3. Grå siltig lera med en grå lerlins i toppen.
4. Grus och sand.
5. Orange frigolit. 1900-tal.
6. Grus och sand.

Schakt i Röda Längan (Schakt 2)

I Röda Längan togs det upp ett schakt. Vidare sänktes marknivån i de två rummen i husets sydvästra del. Längs med den nordvästra väggen framkom syllstenar som bedöms vara rester efter en äldre byggnad (se figur 5 och 9). Syllstenarna var kraftiga och ca 1×0,6 meter stora. En sektion (2) upprättades i det upptagna schaktet (se figur 5, 8 och 9). Underst i sektionen dokumenterades en sten och på den fanns ett påfört lager grus och jord (lager 1). På detta fanns ett lager (2) med stora påförda stenar. Sannolikt har byggnaden varit en källare eftersom golvet var nedsänkt. Stenarna i lager 1 har sannolikt påförts i källaren i samband med att byggnaden lades öde. Den nuvarande byggnaden uppfördes antagligen strax därefter. Lager 3 bestod av lagda tegelstenar och representerar sannolikt ett äldre golv i den befintliga byggnaden.

Golvnivån bedöms senare ha höjts vid något tillfälle och då påfördes lager (6) och ett betonggolv gjöts (lager 7).

I lager 2, som var ett påfört lager i källaren, framkom yngre rödgods och en del av ett porslinsfat som dateras till 1800-talet. Fynden tillvaratogs inte.

Figur 8. Sektion 2 upprättades inne i byggnaden Röda Längan. Till vänster ses syllstensraden, som var en del av väggen i en äldre byggnad. Byggnaden har sannolikt varit en källare med försänkt golv. I lager 2 fanns det ett stort antal påförda stenar. Lager 3 är en äldre golvnivå i den befintliga byggnaden. Längst till vänster ses ett betongfundament till väggen i den befintliga byggnaden. Sektionen är sedd från sydväst. Skala 1:40. Ritning Jonas Ros.

Lagerbeskrivningar:

1. Grått jordblandat grus.
2. Stenar 0,10–0,5 meter stora. Lager påfört i källaren.
3. Tegelstenar. Äldre golv i den befintliga byggnaden.
4. Kalkbruk. Tegelstenarna var lagda i detta lager.
5. Kalkbruk. Putsad yta ovanpå tegelstenarna.
6. Grus och sten. Påförda massor.
7. Betong. Marknivå i byggnaden.

I de två sydvästra rummen i byggnaden sänktes marknivån. Under det befintliga trägolvet framkom det kraftiga stenar som fungerade som underlag till trägolvet (se figur 10). Dessa stenar var inte del av fornlämning.

Figur 9. Inne i Röda Längan framkom en kraftig syllstensrad som ses till vänster på bilden. Syllstensraden bedöms ha tillhört en källare. I schaktet framkom stora stenar som sannolikt påförts i källaren då byggnaden togs ur bruk. Den röda nivån är ett äldre tegelgolv i den befintliga byggnaden. Fotograferat av Jonas Ros från söder.

Figur 10. I byggnadens södra del framkom stora stenar som var underlag till golvet i den befintliga byggnaden. Fotograferat från nordväst av Jonas Ros.

Tolkning och utvärdering

Undersökningen hade flera målsättningar och som framgår av rapporten har dessa uppfyllts. På 1688 års karta (se figur 3) ses en vägsträckning i nord-sydlig riktning mellan två tomter. I ett av schakten (schakt 4, figur 5 sektion 1, figur 7) framkom en hårdgjord yta som kan vara delar av denna väg. Enligt 1688 års karta (figur 3) sträckte sig vägen fram till en öppen yta invid ån. Sydväst om undersökningsområdet, ute i Svartån, finns en holme, benämnd Wædhirsholm, dvs. Vädersholmen. Möjligtvis har holmen och den stenskoning som finns på andra sidan av Svartån använts vid båttransport över ån. Britas Lennart Eriksson och Lars-Åke Augustsson har muntligen föreslagit att den öppna ytan kan ha använts i samband med transport av boskap som skulle beta på andra sidan av Svartån.

Det påträffades inga fynd i schakten som togs upp utanför huset. Det är anmärkningsvärt att det inte påträffades keramik av typen yngre rödgods, vilket var mycket vanligt under 1600-talet och senare. Förklaringen till att det inte påträffades några kulturlager i schakt 4, som sträckte sig mellan Röda Lången och Stiftskansliet, är antagligen att dessa har schaktas bort i samband med sentida markarbeten.

I schakt 1 och 3 framkom endast påförda massor och förklaringen till det var att marknivån har höjts i området. Inne i byggnaden framkom rester av en äldre byggnad som preliminärt dateras till 1800-talet.

Referenser

Muntlig uppgift

Lars-Åke Augustsson, bygg- och fastighetskonsult, Kvicksund. December 2015.

Britas Lennart Eriksson, stiftsdirektör, Västerås stift. December 2015.

Internet

FMIS = Fornminnesregistret, se:

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Historiska kartor över Västerås stad, se:

http://kartor.vasteras.se/external/kartor/?app=_historiskakartor

Litteratur

Alström, U. 2012. *Under biskop Palmqvists rosenplanteringar. Schaktning för kabel vid Biskopsgården. Förundersökning i form av schaktningsövervakning. RAA 232:1. Hagbard 3, 4, Västerås domkyrkoförsamling, Västerås, Västmanland. Stiftelsen Kulturmiljövård. Rapport 2012:3.*

Alström, U. 2014. "att den är urgammal och förmodligen kan räknas till rikets äldsta städer." *Nytt dateringsunderlag för Västerås historia. Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning. Fornlämning Västerås 232:1, Stora gatan, Stadsparken, Västerås Domkyrkoförsamling, Västerås kommun, Västmanlands län. Västmanland. Stiftelsen. Kulturmiljövård Rapport 2013:83.*

Bergquist, U. (u å). *Kyrkbacken och stadsdiket. Arkeologisk förundersökning. Västra kyrkogatan mellan kvarteret Jarl och Gamla kyrkogården. RAA 232, Västerås, Västmanland. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala otryckt rapport.*

Bergqvist, J. och Bäck, M. 2009. *Sysslomannens tomt och kök i senmedeltidens Västerås. Eller – åter till Djäknegatan. Västmanland, Västerås stad, kvarteret Domkyrkan, Rudbeckianska skolan RAA 232. Uv Bergslagen. Rapport 2009:2. Arkeologisk förundersökning och undersökning.*

Carlsson, R. 1996. *Kvarteret Proban. Arkeologisk undersökning. Kvarteret Proban, RAA 232, Västerås, Västmanland. RAÄ dnr: 421-2588-1994 & 421-3130-1994. UV Uppsala Rapport.*

Gustafsson, J.-H. 1977. *Västerås. Medeltidsstaden 4. RAA Rapport. Stockholm.*

Gustavsson, G. 1981. *Gatunamnens historia i Västerås. Västerås Kulturnämnds skriftserie nr 8. Västerås.*

Kjellberg, J. 2005. *Schaktning invid Västerås domkyrka. Antikvarisk kontroll. RAA 232. Domkyrkan. Västerås domkyrkoförsamling. Västerås stad. Västmanland. Västmanlands läns museums. Kulturmiljöavdelningen rapport A. 2005:A 50.*

Kumlien, K. 1971. *Västerås till 1600-talets början*. Västerås genom tiderna II. Västerås.

Olsson, S. 1985a. *Idealstad med förbinder – Studier i Västerås byggnadshistoria i förindustriell tid. Västerås genom tiderna*. Del V:1 Stadens byggnadshistoria från 1640 till 1800-talets mitt. Västerås.

Olsson, S. 1985b. *Idealstad med förbinder – Studier i Västerås byggnadshistoria i förindustriell tid. Figurblock. Västerås genom tiderna*. Del V:1 Stadens byggnadshistoria från 1640 till 1800-talets mitt. Västerås.

Ros, J. 1995. *Biskopsgatan. Arkeologisk undersökning Biskopsgatan och Västra Kyrkogatan. Västerås stad. Västmanland*. Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar. UV Uppsala. Rapport 1995:24.

Ros, J. 2014. *Medeltida stenhus i kvarteret Hagbard. Kanik Finn Jönssons gård/Själagården Arkeologisk förundersökning Fornlämning Västerås 232:1 Västerås Domkyrkoförsamling Kvarteret Hagbard Västerås kommun Västmanland*. Rapport 2014: 6.

Ros, J. 2015. *Vikingatida och medeltida stadsbebyggelse i Västerås. Tomtmark intill Slottsgatan. Arkeologisk förundersökning. Fornlämning Västerås 232:1. Stadsparken. Västerås Domkyrkoförsamling, Västerås kommun, Västmanland*. Stiftelsen Kulturmiljövård Rapport 2014:8.

Syse, B. 1995. *Arkeologisk förundersökning. Kvarteret Hagbard, Västerås stad, Västmanland. Riksantikvarieämbetet*. UV Uppsala, Rapport 1995:26. Stockholm.

Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projekt nr:</i>	KM 15133
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-6033-2015, 2015-12-04
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk undersökning
<i>Undersökningsperiod:</i>	14–17/12 2015 och 21/1 2016
<i>Personal:</i>	Jonas Ros
<i>Landskap:</i>	Västmanland
<i>Län:</i>	Västmanland
<i>Kommun:</i>	Västerås
<i>Socken</i>	Västerås Domkyrkoförsamling
<i>Fastighet</i>	Hagbard 3
<i>Fornlämning</i>	Västerås 232:1
<i>Fastighetskarta:</i>	11G:7
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 16 30
<i>Koordinater:</i>	X6609296, Y586791
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningssätt:</i>	Manuellt från befintlig bebyggelse. Digitaliserat i efterhand
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Två sektionsritningar i A4 format samt digitala fotografier förvaras hos Västmanlands läns museum
<i>Fynd:</i>	Inga fynd

BILAGA

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Längd, m	Bredd, m	Djup, m	Anmärkning	Underlag
1	2,8	0,8	0,8	Påförda massor	Påförda massor
2	3,3	3	1,5	Äldre syllestensrad, påförda massor mm	Påförda massor
3	34	0,6	0,4	Påförda massor. Lera, grus sand, ledningar	Påförda massor
4	19	0,8	0,9	Påförda massor	Påförda massor och steril grus och sand